
ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІКИ

А.В. БОЯРСЬКА-ХОМЕНКО,

кандидат педагогічних наук,

докторант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ПОЛЬЩІ

Сьогодні питання освіти дорослих розглядаються на міжнародному рівні. Цьому сприяє активна політика створення єдиного європейського простору у сфері освіти. Польща, як одна з країн Європейського союзу, приймає у цьому процесі активну участь. Варто зазначити, що такій позиції польської влади передували багато подій впродовж кількох століть. Тому питання витоків та передумов становлення ідеї освіти дорослих у Польщі викликають цікавість для історико-педагогічної науки. Аналіз та систематизація історичних фактів, сприяє усвідомленню процесу становлення питань освіти дорослих, спонукає до переосмислення педагогічної спадщини минулого, дає змогу структурувати та переосмислити процес будівництва фундаментальної на сьогодні системи навчання дорослих.

Відповідно до міжнародного визначення, сформульованого на 19-й Генеральній Конференції ЮНЕСКО в Найробі, освіта для дорослих (Edukacja dorosłych) трактується як сукупність неформальних та формальних навчальних процесів, що розширюють або доповнюють шкільну освіту, а також розширюють практичну освіту, завдяки якій дорослі громадяни удосконалюють свої навички, отримують знання, підвищують професійну кваліфікацію або набувають нових навичок та збагачують власне особисте життя, а також здобувають можливості для активної участі в економічному, соціальному та культурному розвитку суспільства [4].

Процес становлення системи освіти дорослих у Польщі був досить тривалим, його особливості змінювалися з плином часу внаслідок глибоких перетворень у суспільних відносинах і способів виготовлення матеріальних благ. Прогресивний розвиток навчання дорослих почався у XVIII ст., коли на становлення освіти у Польщі мали вплив значні соціально-економічні зміни, що відбулися на той час: стрімке зростання зайнятості в промисловості; масова міграція населення з сільської місцевості до швидко зростаючих міст і промислових центрів у пошуках роботи та нових видів діяльності. Попит на кваліфіковану робочу силу вплинув на виникнення та розвиток інституцій для навчання дорослих. Так у містах було

організовано навчання дорослих читанню, оволодіння певними професійними вміннями. Більш заможних дорослих поляків навчали веденню професійної, соціальної, а також політичної дискусій, у той же час були створені дискусійні клуби, освітні асоціації, мандрівні та недільні школи.

Організований та масовий процес навчання дорослих почався разом з розвитком науки і техніки, а також змін, що відбулися в соціально-економічних відносинах. Основною метою освіти для дорослих на той час було надання їм найбільш необхідних знань, з метою адаптації і вдосконалення знань та умінь в умовах швидкої зміни реалій життя.

У результаті політичних змін, яких зазнала Польща наприкінці XVIII – на початку XIX століть, її територія була поділена між Росією, Австрією та Пруссією. У результаті було здійснено адміністративні зміни, включаючи структуру освіти та навчання у польських школах [2]. Відповідно до керівних принципів нової влади, багато шкіл було закрито, а у тих, яким було дозволено працювати, уроки польською мовою скорочено або повністю ліквідовано.

Варто зазначити, що у той час всі види освіти без офіційного дозволу влади суворо заборонялись, у тому числі і освіта дорослого населення країни. Зважаючи на це, навчання дорослих проводилося неформальним і таємним шляхом, здебільшого по всій країні організовувались секретні зібрання для невеликої кількості людей у приватних квартирах [1]. Виникли перші концепції створення системи освіти для дорослих, у яких переважали цілі патріотичного виховання і гасло «освіта через свободу» [4].

Упродовж XIX ст. поляки активно боролись за створення офіційних інституцій освіти дорослих. Так, у 1882 році було організовано курси самоосвіти для жінок, у 1885 р. навчальний план курсів був офіційно затверджений і вони отримали статус університету (Uniwersytet Latający), який став осередком освіти для дорослих [3]. З 1890 року, окрім жінок, дорослі чоловіки також здобули право навчатись в цьому університеті.

У 1898 році був створений Народний університет імені Адама Міцкевича (Uniwersytet Ludowy im. Adama Mickiewicza). Викладачі університету пропагували ідею виховання всіх верств суспільства незалежно від віку, статі чи матеріальних статків, що на той час було популярним у всій Європі [3].

Новий етап розвитку освіти дорослих припав на початок XX ст. Унаслідок страйків та демонстрацій (1905 р.) було легалізовано більшість навчальних закладів для дорослих у Польщі, що поклало початок якісно новому етапу розвитку освіти дорослих.

Отже, серед передумов, що сприяли становленню освіти дорослих у Польщі можна виділити: стрімкий розвиток промисловості та зростання міст; бажання заможних верств населення бути обізнаними у політичні та соціальній сферах; заснування таємних освітніх зібрань; боротьба громадських активістів за офіційне визнання закладів освіти дорослих.

Література

1. Draus J., Terlecki R. Historia wychowania. Wiek XIX i XX. Kraków., 2006, t.2. s.65 – 105.
2. Podstawy kształcenia ustawicznego. Łódź., 2010. 142 s.
3. Por. Ścisłowicz S. Z dziejów samokształcenia w Polsce i na świecie do połowy XX wieku, Toruń., 1993, 66 s.
4. Wprowadzenie nt. edukacji osób dorosłych. Електронний ресурс. URL: <http://ferso.org/edukacja/edukacja-doroslych.html> (дата звернення 1.10.2017)

С.Б. БРЕЖНЄВА,

здобувач кафедри теорії и методики музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

МУЗИЧНА ОСВІТА МЕНОНІТІВ-КОЛОНІСТІВ ЯК ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Соціокультурну історію розвитку етноконфесійної групи менонітів на території України забезпечує природно-історичне середовище їх існування. Меноніти-колоністи — це генотип культури, що відображає єдність релігійної духовності, етноконфесійної музики та відповідного економічного архетипу. Іноетнічний анклав має право на збереження духовних здобутків, на їх теоретичне осмислення науковою спільнотою й на етнокультурний ренесанс. Проникнення німців як найчисленнішої групи на південноукраїнські землі характеризується утворенням громад колоністів, які відзначались автономними духовно-музичними, культурно-просвітницькими, освітньо-навчальними засадами, що вплинуло на реформування системи освіти, у тому числі на етноконфесійну музичну освіту менонітів-колоністів.

Декларація прав національностей України (1991 р.), Закон України «Про національні меншини в Україні» (1992 р.), Рамкова конвенція ради Європи про захист національних меншин (1997 р.) забезпечують збереження національних традицій, вивчення культури та її збагачення. Цьому сприяють і такі організації, як Інститут Гете, Фонд Фулбрайта тощо.

Дослідники О. Берестень, І. Задерейчук, О. Замуруйцев, Г. Кондратюк, Н. Осташева, О. Правдюк та інші вивчали культурно-просвітницьку діяльність, розвиток системи початкової та середньої освіти в менонітських колоніях Катеринославського повіту, освітню діяльність менонітських, лютеранських і католицьких училищ, успішне реформування німецької освіти в німецьких колоніях на Півдні України.

Такі науковці, як Б. Асаф'єв, В. Бутенко, Б. Брилін, Н. Дяченко, Г. Падалка, А. Пілічяускас, О. Ростовський, О. Рудницька, М. Фейгін та композитори церковної музики А. Ведель, звертали увагу на доцільність музичної освіти, яка збагачує внутрішній світ особистості, гармонізує її відносини із середовищем та вдосконалює емоційно-моральні відносини між людьми.

Результати науково-педагогічного пошуку в працях М. Лещенко, Я. Мельничука, Н. Миропольської, В. Орлова, О. Рудницької, Н. Терентьевої